

П. Г. Мартінович

СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ РЕГІОНУ: ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ, РОЗВИТКУ ТА ПОШИРЕННЯ

Статтю присвячено питанням розробки теоретичних засад розвитку концепції смарт-спеціалізації на регіональному рівні, пошуку «розумних» стратегій і поширенню відповідних процесів, а також розробленню передумов, що сприяють забезпеченню сталого розвитку регіонів. Визначено, що вагомим підґрунтям концепції смарт-спеціалізації є теорії нерівномірного розвитку та регіонального дисбалансу, які слугують базою та відправною точкою для формування процесів смарт-спеціалізації в регіонах. Систематизовано головні постулати розвитку смарт-спеціалізації у розрізі економічних шкіл, які підкреслюють важливість технологічного прогресу для зростання економіки та конкурентоспроможності країни. Виділено основні етапи розвитку та поширення смарт-спеціалізації в ринковому просторі. Встановлено, що смарт-спеціалізація є інноваційним інструментом ЄС, що сприяє прогресивному розвитку регіональної економіки завдяки стратегічним підходам до регіонального оточення. Єврокомісія розглядає оновлення європейської промисловості та загалом економіки через розвиток стратегій смарт-спеціалізації. Ідентифіковано основні критерії сучасних регіональних інноваційних стратегій у розрізі формування смарт-спеціалізації. Висвітлено можливості смарт-спеціалізації у розвитку регіонів країни.

Ключові слова: інноваційний розвиток, технології, регіон, дослідження, інтелектуальний капітал.

Вступ. У сучасних умовах глобалізації та інтернаціоналізації, де розвиток технологій стає все більш інтенсивним, смарт-спеціалізація є одним із ключових напрямів розвитку економіки регіонів. Цей підхід полягає в тому, щоб концентруватися на розвитку високотехнологічних секторів, в яких регіон має переваги, і забезпечувати їх інтеграцію з національними та міжнародними мережами інновацій. Однією з основних переваг смарт-спеціалізації є те, що вона дозволяє регіонам спеціалізуватися на тих галузях, де вони мають найбільші переваги, таких як відкритий доступ до усіх ресурсів, інтелектуальний потенціал, інфраструктура та інші фактори. Це дозволяє регіонам досягати конкурентних переваг на світовому ринку та забезпечувати сталий розвиток своєї економіки. Для того щоб успішно реалізувати смарт-спеціалізацію, регіонам необхідно розвивати та використовувати свої конкурентні переваги. Особливо важливою у цьому контексті є розробка інноваційної інфраструктури, зокрема науково-дослідних центрів, технопарків, бізнес-інкубаторів та інших установок, що сприяють розвитку інноваційного середовища. Реалізація в Україні ідеї смарт-спеціалізації є одним із важливих кроків прискорення процесів інтеграції із загальним ринком ЄС, а також забезпечення включення України у глобальні ланцюжки та системи розвитку. Тобто впровадження смарт-економіки в Україну є ключовим аспектом співпраці із ЄС, формування політики добросусідства та розширення можливостей використання європейських інвестиційних фондів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основи розвитку концепції смарт-спеціалізації вперше були сформовані за сприяння Директорату з питань технологій та інновацій Європейської комісії такими дослідниками, як Д. Форей, П. Девід та Б. Холл, які запропонували бачення смарт-економіки, що спричинило значний вплив на політичну сферу в Європі, а потім і далеко за її межами [1]. Особливості впровадження смарт-економіки та її адаптації до вітчизняної практики знайшли своє відображення у працях В. Белявцева та Д. Хрипунова [2]. Обґрунтування застосування концепції смарт-спеціалізації у напрямі забезпечення сталого розвитку старих промислових вугледобувних регіонів є предметом наукових досліджень О. Амоші, О. Ляха, М. Солдака, Д. Череватського [3]. Г. Возняк досліджував процеси формування теоретико-методологічних засад смарт-спеціалізації регіонів з акцентуванням на дуальному характері її функціонування [4]. І. Чикаренко та Т. Маматова розглядали смарт-економіку як вагомий фактор зміцнення конкурентоспроможності регіону, що може залежати від ефективної діяльності місцевого самоврядування та територіальних громад [5]. Враховуючи існуючі дослідження щодо особливостей розвитку смарт-економіки в Україні, варто зазначити достатньо обмежене коло питань цієї тематики, які було розкрито за сучасних умов функціонування ринкової економіки. Потребують досліджень питання формування системи смарт-

спеціалізації в регіональному просторі та обґрунтування сучасних регіональних інноваційних стратегій щодо розвитку смарт-економіки в Україні.

Метою роботи є розкриття концептуальних засад формування, розвитку та поширення смарт-спеціалізації на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вагомим підґрунтям смарт-спеціалізації можна вважати теорії нерівномірного розвитку та регіонального дисбалансу, які відстоює Е. Райнерт. Вчений у своїй науковій праці «Як багаті країни стали багатими ... і чому бідні країни лишаються бідними» [6] дійшов висновку, що розвинені держави досягли такого високого рівня розвитку не через активне використання вільної торгівлі, а завдяки збалансованому поєднанню державного регулювання та стратегічного інвестування. Притому в епіцентрі економічного розвитку таких країн стоїть не торгівля, а виробництво й інновації, які у сукупності утворюють необхідний синергетичний ефект та системну підтримку усіх регіонів країни між собою, що сприяє їх ефективному конвергентному розвитку [6; 18]. Існуючі наукові надбання дослідників протягом певного періоду часу сформувалися в окремі наукові течії та економічні теорії, які стали відправною точкою для поширення процесів смарт-спеціалізації на регіональному рівні. З огляду на це автором було систематизовано головні постулати розвитку смарт-спеціалізації у розрізі економічних шкіл, які зображено на рисунку 1.

П. Ромер	Теорія ендогенних змін в економіці	Орієнтація на внутрішні чинники та механізми технологічного прогресу: людський капітал та новітні технології
Р. Флорида	Теорія креативного класу	Переміщення технологій, компаній, ресурсів у місця концентрації талановитих та креативних людей
Б. Ашейм, Р. Мартин, М. Трійп та ін.	Теорія регіональної інноваційної системи (РІС)	Інноваційний розвиток регіону та економічне зростання стимулюються процесами взаємодії між сусідніми представниками бізнесу та установами, які генерують і поширюють знання
Б. Ашейм, Р. Мартин, М. Трійп та ін.	Теорія інформаційного суспільства	Нагромадження знань, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям
Дж. М. Б'юкенен	Теорія клубної економіки	Наявність єдиного кінцевого результату, загального для учасників спільної діяльності, єдине просторово-часове функціонування учасників, пріоритетність задоволення своїх соціальних та економічних потреб в групі, ніж індивідуально
М. Олсон	Теорія колективних дій	Утворення колективу (групи людей) передбачає задоволення колективних благ, які будуть вигідні усім членам групи. Реалізація спільної мети колективу реалізується за умови ефективної мотивації кожного індивідуума
Д. Гапскотт і Е. Уільямс	Теорія вікіноміки	Максимальна відкритість перед суспільством та доступність інформації про діяльність бізнесу, спільне використання та функціонування в усьому світі

Рисунок 1. Постулати розвитку смарт-спеціалізації у розрізі економічних шкіл

Доповнено та систематизовано автором за [7–12]

Передусім теорії економічного розвитку підкреслюють важливість технологічного прогресу для зростання економіки та конкурентоспроможності країни. Смарт-економіка, яка базується на використанні сучасних технологій та цифрових інструментів, забезпечує швидке й ефективне вирішення економічних завдань, що реалізується завдяки ефективному розвитку людського капіталу та інноваційної діяльності. Відповідно до цього смарт-економіка як самостійна ланка потребує висококваліфікованих фахівців із глибокими знаннями в галузі цифрових технологій та інформаційної безпеки, що передбачає створення сприятливих умов для розвитку інновацій та підтримку стартапів. Систематизація здобутків економічних шкіл дозволила сформувати етапи розвитку та поширення смарт-спеціалізації в ринковому просторі, зображені на рисунку 2.

Рисунок 2. Етапи розвитку та поширення смарт-спеціалізації в ринковому просторі

Розроблено автором

Згідно з запропонованими етапами індустріалізація є початковим кроком у розвитку смарт-спеціалізації та передбачає перехід від ручної праці до масового виробництва, застосування нових технологій. Другим етапом є створення креативного класу, який буде генерувати нові ідеї та реалізовувати інноваційні проекти. Цей етап передбачає розвиток вищої освіти та наукових досліджень, що дозволить створити інтелектуальний капітал для розвитку смарт-спеціалізації. Третій етап передбачає формування інноваційних центрів на урбанізованих територіях, які включають заклади вищої освіти, наукові установи, розвинутий сектор промисловості, що не залежать від загального темпу розвитку, оскільки самі можуть генерувати її оновлення. Четвертий етап полягає у створенні стійкої інфраструктури, що дозволить підприємствам ефективно використовувати технології та інновації, тобто розвиток та поширення цифрової інфраструктури, мережі транспортних та логістичних систем, інфраструктури зберігання та обробки даних тощо. П'ятий етап передбачає колективну участь в організації цифрових платформ, тобто створення цифрових сервісів та інфраструктури для співпраці між підприємствами та інституціями. Шостий етап – розвиток глобальних каналів зв'язку, дозволяє підприємствам ефективно конкурувати на міжнародному ринку. Сьомий етап – створення нових форм взаємодії та співпраці між суспільством та інституціями, означає залучення громадськості, бізнесу та громадських організацій до розвитку смарт-спеціалізації, що може бути здійснене через різноманітні форми взаємодії, такі як: публічні дискусії, засідання робочих груп, партнерства між бізнесом та університетами, спільні проекти між урядом та громадськістю й інші форми співпраці. Особливо важливим є залучення регіональних та місцевих органів влади до процесу розвитку смарт-спеціалізації, що може бути здійснене через включення громадських організацій у процес прийняття рішень, розвиток громадської думки та створення сприятливого середовища для розвитку смарт-спеціалізації на регіональному рівні. У цілому варто зазначити, що розвиток смарт-спеціалізації потребує комплексного підходу, який охоплює різні етапи розвитку та взаємодії різних суспільних груп. Цей процес є важливим для розвитку економіки, підвищення якості життя населення та загального добробуту країни.

Смарт-спеціалізація є інноваційним інструментом ЄС, що сприяє прогресивному розвитку регіональної економіки завдяки стратегічним підходам до регіонального оточення і його формування,

а також завдяки розбудові економіки знань та інтелектуального класу. У практичному розумінні смарт-економіка передбачає виявлення конкурентних переваг та активів регіону, використання його інноваційного і наукового потенціалу. Однак варто зазначити, що ефективність впровадження смарт-спеціалізації залежить більшою мірою від ступеня співпраці та синергії між місцевою владою, бізнесом, науковим середовищем та громадянським суспільством.

Концепцію розвитку смарт-спеціалізації регіонів було розроблено радою дослідників ЄС «Знання для розвитку» у 2005 р. Відповідно до зазначених розробок «смарт-спеціалізація» – це концепція розумної спеціалізації в сфері інноваційної політики, інструмент для визначення й побудови теперішнього і майбутнього становища регіону, що ґрунтується на знаннях і враховує такі твердження [13]:

1) впровадження смарт-спеціалізації передбачає проведення великої кількості досліджень та інновацій, які створюють конкуренцію і дають змогу використати ефект масштабу і поширення;

2) конкуренція в європейських країнах і регіонах у тих самих галузях наукових досліджень та економіки може призвести до відсутності очікуваного результату через відсутність економії від масштабу і відповідної критичної маси перетворень інноваційного характеру;

3) сутність визначення поняття смарт-спеціалізації визначають технології загального призначення, які характеризуються тим, що є повсюдно і застосовуються у багатьох галузях людської діяльності, а їх використання вимагає додаткових інвестицій у певних секторах;

4) впровадження смарт-спеціалізації має полягати у «підприємницькому процесі» навчання, який виявлятиме галузі науки і техніки, в яких регіон або держава зможуть бути лідером в Європі та світі. Головними учасниками цього процесу повинні бути підприємці, а державне управління має забезпечити відповідну інфраструктуру і доступ до інформації за нових технологічних можливостей і ризиків, а також можливих джерел фінансування.

Тобто ця концепція показує смарт-спеціалізацію як необхідний етап індустріальної політики, який спрямований на підвищення потенціалу та загальних умов для інноваційного розвитку: розвиток академічної складової, захист прав інтелектуальної власності, наявність ефективної науково-дослідницької та ІТ-інфраструктури, забезпечення конкуренції та відкритості.

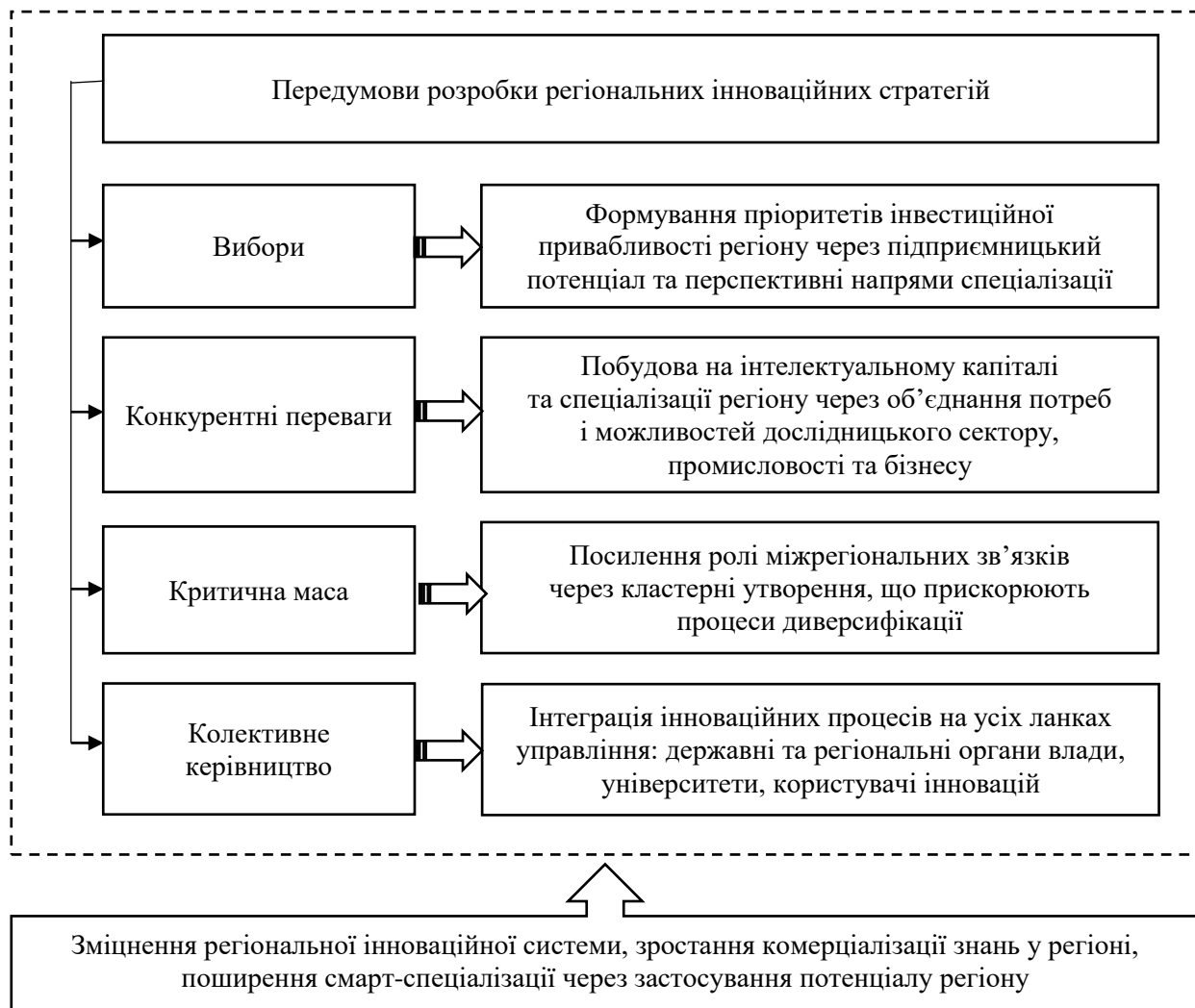
За останні роки ключові позиції в політиці інноваційного розвитку тісно переплітаються із політикою згуртування регіонів та їх спільного функціонування на основі смарт-спеціалізації. У положеннях та доктринах Європейської комісії щодо політики згуртування на період 2021–2027 рр. [14; 15] потреба в інноваціях є однією з пріоритетних для регіону. Головними засадами регіонального згуртування визначено відкритість та рівність можливостей для кожного регіону, а також ефективне використання ендогенного потенціалу. Європейська комісія ставить завдання перед органами державної та регіональної влади щодо підготовки стратегії досліджень та інновацій в інтересах смарт-спеціалізації для зміцнення регіональної інноваційної системи, маючи за мету максимізувати вигоди від зростання комерціалізації знань у регіоні.

Розробка національних і регіональних стратегій смарт-спеціалізації за останні роки займає ключові позиції серед програм та політик інноваційного розвитку, регіонального розвитку і згуртування ЄС [17]. Стратегія смарт-спеціалізації будується на ретельному аналізі регіонального потенціалу та ресурсів, базових технологій та концепцій розвитку, що використовуються в країні або регіоні. Така стратегія має ґрунтуватися на ефективному партнерстві між органами регіональної і місцевої влади, бізнесом, громадськими організаціями, освітніми та науковими установами, що збільшує можливості щодо синхронного та систематичного впровадження сучасних інноваційних продуктів і програм.

Європейська комісія, яка розглядає розробку та реалізацію регіонами і країнами-членами ЄС стратегій смарт-спеціалізації як вагомий інструмент оновлення європейської промисловості та загалом економіки ЄС, ще в 2011 р. створила віртуальну Платформу для підтримки розробки стратегій смарт-спеціалізації (S3Platform) [16]. Така платформа має за мету надання підтримки регіонам і країнам, що в ній зареєстровані, яка полягає у розробці, реалізації та оцінюванні регіональних стратегій розумної спеціалізації. Країни-сусіди ЄС та їх регіони мають можливість приєднатися до Європейської платформи з метою підтримки та реалізації стратегії «розумної» спеціалізації.

Генеральна дирекція з регіональної політики у межах ініціативи «Smart Platform Specialisation» висунула пропозиції щодо формування регіональних інноваційних стратегій третього покоління, які

відображають положення Європейської комісії щодо інноваційних пріоритетів та розвитку смарт-спеціалізації. Такі стратегії мають базуватися на чотирьох основних елементах, основний зміст яких відображено на рисунку 3.

Рисунок 3. Інтерпретація основних критеріїв сучасних регіональних інноваційних стратегій

Доповнено автором за [2; 3; 4]

Інвестування досліджень, розробок і бізнесу є ключовим завданням «Європейської стратегії 2020», відповідно до цього Європейська комісія прийняла провідну ініціативу «Інноваційний союз» («Innovation Union»). Ця ініціатива передбачає комплексну інноваційну стратегію, спрямовану на стимулювання європейської економіки демонструвати стале, розумне та змістовне зростання через концепцію смарт-спеціалізації як шляху досягнення поставлених цілей. У «Європейській стратегії 2020» смарт-спеціалізація виступає ключовим елементом інноваційної політики та являє собою інтегровану економічну програму, основними напрямами якої є:

- 1) політична підтримка ключових національних чи регіональних пріоритетів, завдань і потреб для розвитку, що ґрунтується на знаннях;
- 2) розвиток «сильних сторін» і конкурентних переваг країни чи регіону;
- 3) підтримка технологічних інновацій і стимулювання інвестування приватного сектора;
- 4) залучення зацікавлених сторін стимулювати інноваційно-експериментальну діяльність;
- 5) розробка систем моніторингу та оцінки [16].

Таким чином, стратегії смарт-спеціалізації, які здійснюють інтеграцію діяльності урядових організацій, науково-дослідних установ, бізнесу, громадської діяльності, дають змогу розробити ефективні напрями подолання соціальних проблем регіону та дисбалансу соціально-економічного

розвитку. Відповідно до цього відбувається зростання регіонального співробітництва, заохочення інноваційного партнерства та кластерне об'єднання зусиль. В результаті наведені фактори формують платформу можливостей смарт-спеціалізації, яка зводиться до таких елементів:

є драйвером регіонального економічного зростання та ефективної діяльності органів місцевої влади;

виокремлює регіональні конкурентні переваги та закріплює спеціалізацію у промисловості;

посилює підприємницькі можливості та розкриває інноваційний потенціал регіону;

прискорює інноваційні трансформації через інтеграцію науки, бізнесу, влади, суспільства;

корелює з досягненням 17 Глобальних цілей сталого розвитку людства;

підвищує інвестиційну привабливість та імідж регіону;

дає змогу залучати кошти державних програм підтримки регіонів, грантові кошти ЄС;

підвищує експортні можливості регіону.

Якщо розглядати міжнародний рівень смарт-спеціалізації, то варто зауважити, що Європейська комісія визнала на державному рівні пріоритетність розкриття потенціалу діджиталізації для прискорення інноваційного розвитку менш розвинених індустріальних регіонів. Тобто ЄС за допомогою розвитку смарт-економіки закріплює мету збалансування рівня економічного розвитку на регіональному рівні шляхом активної підтримки слабких регіонів та потенціалу сильних регіонів.

Висновок. Таким чином, смарт-спеціалізація сприяє перетворенню регіонів на європейські регіональні кластери світового рівня через стратегічні пріоритети зростання, що відображено у відповідних теоріях та концепціях регіонального розвитку. Проаналізовано сукупність теорій та концепцій, які формують необхідне підґрунтя смарт-спеціалізації, виправдовують доцільність їх врахування та забезпечують стратегічне бачення можливих перспектив регіонального розвитку. З огляду на широкі перспективи, які дає смарт-спеціалізація, а також беручи до уваги необхідність поглиблення співпраці нашої країни з країнами ЄС у рамках Європейської політики добросусідства, в Україні необхідно поширювати інноваційну культуру регіонального розвитку та співробітництва. Країни ЄС демонструють ефективну модель єдності та інтеграції можливостей для підвищення конкурентоспроможності регіонів, впроваджуючи модель смарт-економіки. Це, в свою чергу, дозволяє сформувати та реалізувати збалансовану регіональну політику інноваційного розвитку та модернізації економіки. Тому досвід, накопичений європейськими країнами, які мають успішний досвід впровадження смарт-спеціалізації у регіональну економіку, має бути адаптований та впроваджений у регіонах України для забезпечення сталого розвитку та покращення добробуту країни. Досягти бажаного рівня розвитку країни можливо за умови формування сприятливого інноваційного клімату всередині кожного регіону та запровадження системи взаємовигідної співпраці всіх учасників у рамках смарт-спеціалізації.

Список використаних джерел

1. Foray D., David P., Hall B. Smart specialization: from academic idea to political instrument, the surprising career of a concept and the difficulties involved in its implementation. *MTEI Working Paper*. Lausanne, Switzerland, 16. 2011. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/29ad/6773ef30f362d7d3937c483003d974bc91c5.pdf> (дата звернення: 10.11.22).
2. Белявцева В. В., Хрипунова Д. М. Ключові виклики реалізації стратегії смарт-спеціалізації в Україні. *Розвиток підприємництва в Україні: безпека здійснення господарської діяльності: матеріали круглого столу*. URL: http://ndipzir.org.ua/conference/2018/12/14/Beliavtseva_Khryunova.pdf (дата звернення: 10.11.22).
3. Амоша О., Лях О., Солдак М., Череватський Д. Інституційні детермінанти впровадження концепції смарт-спеціалізації: приклад старопромислових шахтарських регіонів України. *Журнал європейської економіки*. 2018. Т. 17. № 3 (66). С. 310–344.
4. Возняк Г. В. Теоретико-методологічні аспекти формування моделі смарт-спеціалізації регіонів України. *Регіональна економіка*. 2021. № 2. С. 27–36. DOI: 10.36818/1562-0905-2021-2-3.
5. Чикаренко І. А., Маматова Т. В. «Розумна спеціалізація» як цільовий орієнтир стратегічного розвитку територіальних громад. *Strategic Management: Global Trends and National Peculiarities*. coll. monograph. Poland: Baltija Publishing, 2019. С. 406–420.
6. Raytner E. S. How rich countries became rich... And why poor countries remained poor. Summit book, 2019.
7. Romer P. M. Growth based on increasing returns due to specialization. *American Economic Review*. 1987. Vol. 77 (2). P. 145.
8. Флоріда Р. Homo creativus. Як новий клас завойовує світ. *Наш формат*. 2018. 432 с.

9. Isaksen A., Martin R., Trippel M. New avenues for regional innovation systems and policy. *New avenues for regional innovation systems – Theoretical advances, empirical cases and policy lessons*. Cham: Springer, 2018. P. 1–19.
10. Buchanan J. M. An economic theory of clubs. *Economica*. Vol. 32. No. 125 (Feb., 1965). P. 1–14.
11. Олсон М. Логіка колективної дії: суспільні блага і теорія груп: пер. з англ. Київ: Лібра, 2004. 272 с.
12. Тапскотт Д., Уільямс Е. Вікіноміка. Как массовое сотрудничество изменяет все. Москва: Best Business Books, 2009. 392 с.
13. Бжуска Я., Пика Я. Розумна спеціалізація регіону. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Логістика. 2012. № 749. С. 362–366.
14. New Cohesion Policy. 2020. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/2021_2027/
15. Questions and Answers on the EU Cohesion policy legislative package 2021–2027. 2020. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA_20_2381
16. David P., Foray D., Hall B. Smart specialisation. The concept. *Knowledge Economists Policy Brief*. 9. Oct. 2007.
17. European Commission. National / Regional Innovation Strategies for Smart Specialisation (RIS3). Cohesion Policy 2014-2020: The new rules and legislation governing the next round of EU Cohesion Policy investment for 2014-2020 have been formally endorsed by the Council of the European Union in December 2013. 2013. URL: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/smart_specialisation_en.pdf [accessed 30.11.2022].
18. Якушева О. В. Павловська А. С. Еволюція теорії конвергенції в контексті інтеграції соціально-економічної системи регіонів. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету*. Серія: Економічні науки. 2022. Вип. 64. С. 14–26.

References

1. Foray, D., David, P., Hall, B. (2011), "Smart specialization: From academic idea to political instrument, the surprising career of a concept and the difficulties involved in its implementation", *MTEI Working Paper*. Lausanne, Switzerland, 16, available at: <https://pdfs.semanticscholar.org/29ad/6773ef30f362d7d3937c483003d974bc91c5.pdf> [Accessed 10 November 2022].
2. Belyavtseva, V. V., Khrypunova, D. M. (2018), "Key challenges of implementing the strategy of smart specializations in Ukraine", *Development of Entrepreneurship in Ukraine: Safety of Economic Activity: materials of the round table*, available at: http://ndipzir.org.ua/conference/2018/12/14/Belyavtseva_Khrypunova.pdf [Accessed 10 November 2022] [in Ukrainian].
3. Amosha, O., Lyakh, O., Soldak, M., Cherevatskyi, D. (2018), "Institutional determinants of implementation of the concept of smart specialization: An example of old industrial mining regions of Ukraine", *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky*, Vol. 17, No. 3 (66), pp. 310-344 [in Ukrainian].
4. Vozniak, G. V. (2021), "Theoretical and methodological aspects of the formation of a model of smart specialization of the regions of Ukraine", *Rehionalna ekonomika*, No. 2, pp. 27-36. DOI: 10.36818/1562-0905-2021-2-3 [in Ukrainian].
5. Chikarenko, I. A., Mamatova, T. V. (2019), "Smart specialization" as a target guide for strategic development of territorial communities", *Strategic Management: Global Trends and National Peculiarities*. coll. monograph. Publishing House "Baltija Publishing", Poland, pp. 406-420 [in Ukrainian].
6. Raytner, E. S. (2019), *How Rich Countries Became Rich... And Why Poor Countries Remained Poor*. Summit book.
7. Romer, P. M. (1987), "Growth based on increasing returns due to specialization", *American Economic Review*, Vol. 77 (2), p. 145.
8. Florida, R. (2018), "Homo creativus. How a new class conquers the world", *Our format*, 432 p. [in Ukrainian].
9. Isaksen, A., Martin, R., Trippel, M. (2018), "New avenues for regional innovation systems and policy", *New Avenues for regional innovation systems – Theoretical advances, empirical cases and policy lessons*, Springer, Cham, pp. 1-19.
10. Buchanan, J. M. (1965). "An economic theory of clubs", *Economica*, Vol. 32, No. 125, pp. 1-14.
11. Olson, M. (2004), *The Logic of Collective Action: Public Goods and Group Theory*. trans. from Eng., Libra, Kyiv, 272 p. [in Ukrainian].
12. Tapscott, D., Williams, E. (2009), *Wikinomics. How Mass Cooperation Changes Everything*, Best Business Books, Moscow, 392 p. [in Russian].
13. Bzhuska, J., Pyka, J. (2012), "Smart specialization of the region", *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnik"*, *Seriia: Lohistyka*, No. 749, pp. 362-366 [in Ukrainian].
14. New Cohesion Policy (2020), available at: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/2021_2027/
15. Questions and Answers on the EU Cohesion policy legislative package 2021–2027 (2020), available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA_20_2381

16. David, P., Foray, D., Hall, B. (2007), "Smart specialistaion. The concept", *Knowledge Economists Policy Brief* 9, October.
17. European Commission (2013), National / Regional Innovation Strategies for Smart Specialisation (RIS3). Cohesion Policy 2014-2020: The new rules and legislation governing the next round of EU Cohesion Policy investment for 2014-2020 have been formally endorsed by the Council of the European Union in December 2013, available at: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/smart_specialisation_en.pdf [Accessed 30 November 2022].
18. Yakusheva, O. V., Pavlovska, A. S. (2022), "The evolution of the theory of convergence in the context of the integration of the socio-economic system of the regions", *Zbirnyk naukovykh prats Cherkaskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky*, Iss. 64, pp. 14-26 [in Ukrainian].

P. G. Martinovych

**SMART SPECIALIZATION OF THE REGION:
FUNDAMENTALS OF FORMATION, DEVELOPMENT AND DISSEMINATION**

The article is devoted to the development of theoretical foundations of the concept of smart specialization at the regional level, the search for "smart" strategies and the dissemination of relevant processes, as well as of prerequisites that contribute to the sustainable development of regions. It is determined that the theories of uneven development and regional imbalance serve as a basis and starting point for the formation of smart specialization processes in the regions. The main postulates of the development of smart specialization in terms of economic schools, which emphasize the importance of technological progress for the growth of the economy and the country's competitiveness, are systematized. The main stages of the development and dissemination of smart specialization in the market space are highlighted. It has been established that smart specialization is an innovative tool of the EU, which contributes to the progressive development of the regional economy due to strategic approaches to the regional environment. The European Commission considers the renewal of European industry and the economy in general through the development of smart specialization strategies. The main criteria of modern regional innovation strategies in terms of the formation of smart specialization have been identified. Possibilities of smart specialization in the development of the country's regions have been proven.

Thus, smart specialization contributes to the transformation of regions into world-class European regional clusters through strategic growth priorities, which is reflected in relevant theories and concepts of regional development. In view of wide prospects offered by smart specialization, as well as taking into account the need to deepen cooperation between our country and EU countries within the framework of the European Good Neighbor Policy, it is necessary to disseminate the innovative culture of regional development and cooperation in Ukraine. The experience accumulated by European countries, which have a successful experience of implementing smart specialization in the regional economy, should be adapted and implemented in the regions of Ukraine to ensure sustainable development and improve the welfare of the country. It is possible to achieve the desired level of the development of the country under the condition of forming a favorable innovation climate within each region and introducing a system of mutually beneficial cooperation of all participants within the framework of smart specialization.

Keywords: *innovative development, technologies, region, research, intellectual capital.*

Стаття надійшла до редакції 02.12.2022

DOI 10.24025/2306-4420.67.2022.278783

Мартінович П. Г., аспірант Ph. D., Черкаський державний технологічний університет
e-mail: pavlo.martinovych@gmail.com

ORCID 0000-0003-0895-3634

Martinovych P. Gh., Postgraduate, Cherkasy State Technological University